

308705 - Bir firmada programcı olarak çalıştı ancak firma onun hakkını vermedi, çalışan programları satarak hakkını alabilir mi?

Soru

Bir firmada aylık maaşla programcı olarak çalışıyordum, bir müddet sonra işi bıraktım, hakkımı vereceklerine söz vermelerine rağmen tüm hakkımı alamadım. Bir müddet sonra benden geçmiş programlar üzerine geliştirdiğim bir takım eklemeler yapmamı istediler. Bu çalışmalar, ek bir ücret karşılığı olacağı hakkında anlaştık. Daha önceden alamadığım hakkeşlerimi de alacağım umuduyla teklifi kabul ettim. Anlaşmaya göre alacağım ücret karşılığında programların mülkiyeti firmanın olacaktır. 10 ay sonra tüm çalışmalarını eksiksiz bir şekilde teslim ettim. Fakat hakkı vermediler ve artık telefonlarıma cevap vermez oldular. Daha sonra geliştirdiğim programları sattıklarını öğrendim. Hatta resmi kurumlar dahil birkaç müşteriye satıldığını gördüm. Ve halen bu programları satmaktadırlar.

Bunun üzerine söz konusu firma anlaşmayı bozdukları ve yükümlülüklerini yerine getirmemeleri gereğince programın mülkiyeti bana geçer mi? Programı satıp hakkımı alabilir miyim?

Detaylı cevap

Bir şahıs programcı olarak bir firmada çalışırsa şüphesiz bu program firmanın mülkü olur. Fakat programcı, adını ve çalışmasını programda yazdırarak manevi hakkını isbat edilmesini şart koşabilir.

Yaptığınız ek çalışma ve programı geliştirmenizin ücretini firmadan alamadıysanız tüm bunlar, firma üzerine borç olarak hesaplanır. Hakkınızı meşru yollarla ve mahkeme yoluyla almaya çalışabilirsiniz.

Ancak programın mülkiyeti firmada kalır. Sana çalışma ücretini vermemeleriyle mülkiyeti sana geçmez.

Meşru yollarla gerekli çabayı sarf etmene rağmen hakkına alamazsan bu durumda elde edeceğin para hakkından fazla olmaması şartıyla ve kendini hırsızlıkla itham edilmesine maruz bırakmaman şartıyla programı satın hakkını elde edebilirsin. Bu konuyu ilim ehli “zafr meselesi” olarak tanımlarlar.

İbn Mulakkan Rahimehullah şöyle dedi: “Kimin başkası üzerine bir hakkı varsa ve onu almaktan aciz ise, ona başvurmadan veya izin almadan hakkı kadar alabilir. Şafii mezhebi bu görüştedirler. Bu konuya “zafr meselesi” denir.

İmam Nevevi, Muslim şerhinde açıkladığı gibi Ebu Hanife ve İmam Malik bu uygulamayı yasaklarlar.

Ebu Hanife’den rivayet edilen başka bir görüşte kişi, hakkını aynı cinsinden alabilir başka bir şeyden alamaz; fakat dinar yerine dirhem, veya tersi bir şekilde alabilir.

İmam Ahmed ise; ne aynı cinsi ne de farklı bir şey alamaz, demiştir.

İmam Malik: şayet verilmeyen hakta alacaklı dışında başka kimsenin hakkı yoksa alabilir. Şayet varsa sadece payı kadarınca alabilir.

El Maziri İmam Malik’ten üç görüş rivayet etmiştir: üçüncüsü: hakkının aynı cinsine elde edebilmek caizdir. Aksi takdirde caiz değildir. (el İlam bi Fevaid Umdetul Ahkam 17/10)

Bu meselenin detaylı açıklaması ve şartları ([171676](#)) nolu sorunun cevabında yazılmıştır.

En iyisini Allah bilir.